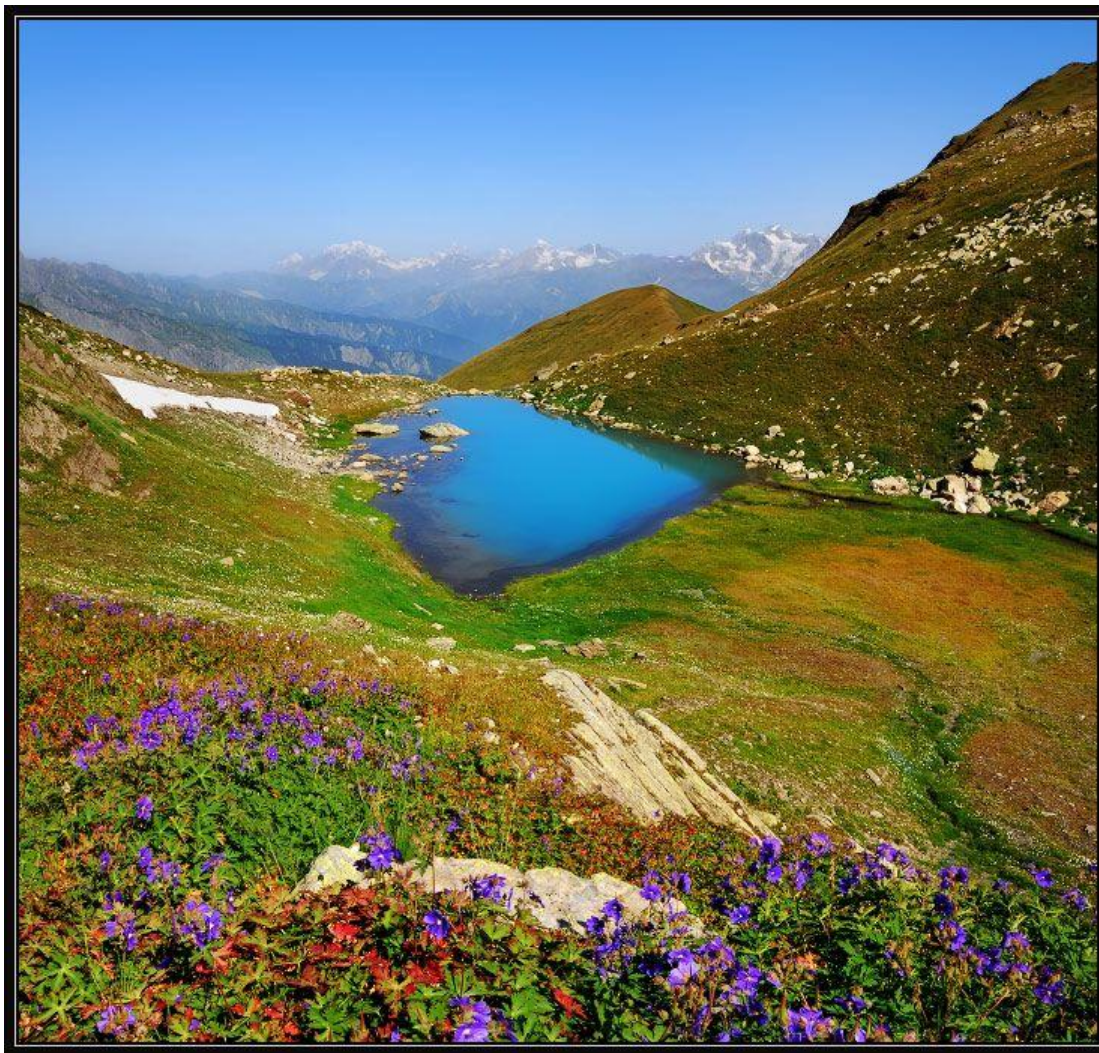

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა
(დედამიწის მეგობრები – საქართველო)

გარემო და საზოგადოება

შინაარსი

ნარჩენების პრობლემა საქართველოში!	3
მოქალაქეთა საყურადღებოდ!.....	7
კლიმატის ცვლილება და მისგან გამოწვეული პრობლემები.....	11
მდგრადი ენერჯის განვითარება სოფლებში	16
განახლებადი ენერჯის წყაროები და ამ ენერჯის გამოყენების მდგომარეობა საქართველოში	20
ახალი გარემოსდაცვითი ინიციატივა სამეგრელოს რეგიონში.....	25
„ადგილობრივი თემების მონაწილეობით ბუნებრივი რესურსების მდგრად გამოყენებასა და კონსერვაციაზე ხელშეწყობა სამეგრელოს რეგიონში“	25

www.greens.ge

www.cleanup.ge

ნარჩენების პრობლემა საქართველოში!

საქართველოში, იმ აქტუალურ და მწვავე პრობლემებს შორის, რომელიც გარემოსდაცვით სფეროშია, ერთერთი მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ნარჩენებს.

ნარჩენები ყრია ყველგან – ქალაქის ქუჩებსა თუ სოფლებში (გამონაკლისს თბილისის ცენტრალური უბნები წარმოადგენს), მიმდებარე ტერიტორიებზე, საავტომობილო და სარკინიგზო ტრასების პერიმეტრებზე, ხევებში თუ მდინარეთა კალაპოტებში. დაბინძურებულია ჰაერი, ნიადაგი, წყალი. ამავე დროს აკუმულირებული ნარჩენები ქმნიან ანტისანიტარიულ კერებს, რითაც იქმნება ინფექციის გადამტანი პარაზიტების გამრავლების კარგი პირობები და რაც თავისთავად, სხვადასხვა ინფექციური დაავადებების საშიშროებას წარმოადგენს.

ძალიან მძიმე მდგომარეობაა სოფლებში. სოფლის მოსახლეობა, ქალაქის მოსახლეობასთან შედარებით, მართალია ნაკლებ ნარჩენს წარმოქმნის (მგ. საკვების ნარჩენებს იყენებს შინაური პირუტყვის გამოსაკვებად, ნაკვლს იყენებს სასუქად და ა.შ.), მაგრამ, იმ მცირედის შესაბამის ტერიტორიაზე განთავსებაც კი მოუგვარებელია. ამიტომ ეს ნარჩენი საბოლოოდ სოფლის მიმდებარე ტერიტორიაზე, ძირითადად კი ღელეებში, ხევებში და მდინარეებში აღმოჩნდება ხოლმე.

გარდა ამისა, თითქმის ყოველ დასახლებულ პუნქტთან ფუნქციონირებს მცირე ზომის არალეგალური ნაგავსაყრელები, რომელთა უმრავლესობა მდინარეების პირას არიან განთავსებული, რის გამოც წვიმებისა და წყალდიდობების დროს მდინარეებში ირეცხება დიდი რაოდენობით სხვადასხვა ნარჩენი, რაც ბუნებრივია დიდ საფრთხეს უქმნის ადამიანის ჯანმრთელობას და გარემოს.

დღეისათვის საქართველოში მოქმედ ნაგავსაყრელებს მთლიანობაში უკავიათ 300 ჰექტარამდე მიწის ფართობი. ხშირად ნაგავსაყრელები დასაშვებ მანძილზე ახლოს მდებარეობენ დასახლებული პუნქტებიდან, მდინარეებიდან და ზღვის სანაპიროდან, რაც ქმნის ჰაერის, წიაღის, მიწისქვეშა და მიწისზედა წყლების დაბინძურების საშიშროებას.

აღსანიშნავია აგრეთვე, რომ ნაგავსაყრელებზე გარემოსდაცვითი მოთხოვნების უგულველყოფის გარდა (მიწის საიზოლაციო ფენა, წყალშემკრები თხრილები, საკონტროლო ჭები, ხანძრის თავიდან ასაცილებლად დასანოტივებელი ბრუნვითი წყალმომარაგების სისტემა და ა.შ), დარღვეულია უსაფრთხოების ყველაზე ელემენტარული ზომა – შემოღობვა. რის გამოც ტერიტორიაზე ადვილად შედიან და გადაადგილდებიან უცხო პირები და პირუტყვი (ხშირ შემთხვევაში იკვებებიან სახიფათო ნარჩენებით).

არავისთვის საიდუმლოს არ წარმოადგენს, რომ ადამიანები ნაგავსაყრელებზე თვითნებურად აგროვებენ მინისა და პლასტმასის ბოთლებს (რომლებიც ხშირად ისევ გაყიდვების სხვადასხვა ქსელში ხვდება), საყოფაცხოვრებო

ნივთებს, ლითონებს და ა.შ.. ლითონების შეგროვებისას კი აღრიცხულია აფეთქების ფაქტებიც, სავალალო შედეგებით.

საქართველოში, ზოგიერთი გამონაკლისის გარდა, მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება-გატანა-განთავსების სისტემა მოშლილია. არ ფუნქციონირებს ნარჩენების გადამუშავების ინდუსტრია. გამომდინარე აქედან, არც ნარჩენების დახარისხებას ექცევა არანაირი ყურადღება. და ეს მაშინ, როდესაც ქვეყნის მასშტაბით საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მოცულობა ყოველწლიურად შეადგენს 5,5 მლნ მ³ –ს და თანდათანობით უფრო მეტ ადგილს მოითხოვს განსათავსებლად.

არადა, საქართველო არის როტერდამის, სტოკჰოლმისა და ბაზელის კონვენციების მხარე ქვეყანა და შესაბამისად ვალდებულია შეასრულოს ამ კონვენციებით ნაკისრი ვალდებულებები.

ამ პრობლემის მოსაგვარებლად, საქართველოს პარლამენტმა 2015 წელს მიიღო „ნარჩენების მართვის კოდექსი (!)“. მართალია ეს წინგადადგმული ნაბიჯი იყო ნარჩენების მართვის სისტემის მოსაწესრიგებლად, მაგრამ მთელი რიგი ხარვეზების გამო, კოდექსმა ვერ დაარეგულირა ამ სფეროში არსებული პრობლემები.

დღეს, საქართველოში ნარჩენების მართვის სისტემა არაეფექტურია და ის სრულად არ პასუხობს თანამედროვე მოთხოვნებს და სტანდარტებს. არასრულყოფილია და ზოგიერთ შემთხვევაში არ არსებობს ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების და განთავსების სანიტარული და ეკოლოგიური მოთხოვნები და ნორმები. არ ხდება ნარჩენების სეპარაცია, რეციკლირება და გადამუშავება. დანაგვიანებულია გარემო, ძალზე დაბალია საზოგადოების ცნობიერების დონე. რაც, სდაგრძნობლად უშლის ხელს ქვეყანაში ეკო-ტურიზმის განვითარებას.

რა არის გასაკეთებელი?!

არსებული მდგომარეობის გამოსასწორებლად აუცილებელია, დაუყოვნებლივ შემუშავდეს:

- ნარჩენების მართვის სტრატეგია, სადაც გათვალისწინებული იქნება ნარჩენების წარმოქმნის თავიდან აცილების, მათი შეგროვების, გაუვნებელყოფის, გადამუშავების, განთავსების და ხელახალი გამოყენების მექანიზმები;
- „ნარჩენების მართვის კოდექსი“, რომელიც მიმართული იქნება ისეთი პრობლემის მოგვარებაზე, როგორცაა საყოფაცხოვრებო და სახიფათო ნარჩენების კლასიფიკაცია, შეგროვება, ტრანსპორტირება, რეციკლირება და ხელახალი გამოყენება. ასევე, მათი განთავსების საკითხები. კანონმა ასევე უნდა გაითვალისწინოს დებულებების შემუშავება: სხვადასხვა სახის ნარჩენების მართვაში ჯანმრთელობისა და ჰიგიენის სხვადასხვა ნორმებისა და სტანდარტების გათვალისწინებისა და ასევე სახიფათო ნარჩენების გადაადგილების და ნარჩენების წარმოქმნის ანგარიშგების სისტემის ჩამოყალიბების შესახებ.

მოქალაქეთა საყურადღებოდ!

დადგა ზაფხული და თითოეული ოჯახი ემზადება დასვენებისთვის. განსაკუთრებით აქტუალურია ეს თემა ბავშვებთან მიმართებაში. დასვენება და ჰაერის გამოცვლა ყველასთვის კარგია, მაგრამ ხშირად თითქოსდა „კარგ ჰაერზე“ გაყვანილი ბავშვები სხვადასხვა ინფექციური დაავადებებით ავადდებიან და მთელი წელი მათ გამოჯანმრთელებას უნდება.

ეს კი ისევ თითოეული ჩვენთაგანის „დამსახურებაა“, ჩვენი -ვინც ასე უდიერად და სამარცხვინოდ ვეპყრობით გარემოს. კურორტებთან ახლომდებარე მდინარეებს და ღელეებს ვიყენებთ ნაგავსაყრელად, ზღვის სანაპირო ზოლი, ისევ ჩვენი წყალობით მოფენილია სხვადასხვა ნარჩენით. გულგრილად ვუყურებთ, თუ როგორ ტოვებენ ტყეში და მინდვრებში ნამუსრევს „მოპიკნიკეები“ და ყველას გვავიწყდება, რომ ანტისანიტარია მრავალი საშიში დაავადების გამომწვევია.

დაგროვებული და ჩახურებული ნარჩენი კარგი საკვები არეა ლპობის სხვადასხვა ბაქტერიის გამრავლებისათვის. ხშირად არასწორად

ფიქრობენ, რომ წყალი თუ სასმელად არ გამოიყენება, მასში მოხვედრილი მავნე მომწავლავი ნივთიერებები არც თუ ისე სახიფათოა, მაგრამ ეს ასე არ არის, წყალი იხმარება მოსარწყავად, საქონლის დასარწყულბლად, ადამიანი თევზაობს, ბანაობს და ა.შ. ამდენად, დაბინძურებული წყლისგან მიყენებული ზიანი საკმაოდ მაღალ რისკებს შეიცავს და ხშირ შემთხვევაში შეიძლება ლეტალური შედეგიც გამოიწვიოს.

გვინდა შეგახსენოთ, რომ წყლის დაბინძურება მრავალ საშიშ დაავადებას იწვევს, მათ შორის:

დიზენტერია - მას “ჭუჭყიანი ხელების” დაავადებას უწოდებენ. დაავადება უფრო ხშირად იწყება შემცივნებით, თავის ტკივილით, საერთო სისუსტით, ტემპერატურის მომატებით, ძლიერი, შეტევითი ხასიათის ტკივილით მუცელში; ზოგჯერ გულისრევითა და ღებინებით; შემდგომში ძლიერი ფაღარათით, სისხლიანი და ლორწო-იანი განავლით.

ქოლერა – დაავადება შეიძლება გავრცელდეს როგორც წყლით, ასევე სურსათითა და საყოფაცხოვრებო-კონტაქტის გზით (უმნიშვნელო როლი) და გამოიწვიოს უმძიმესი დიარეა და გაუწყლოვნება; სხვა ნაწლავთა ინფექციებისაგან განსხვავებით ქოლერა ადვილად ვრცელდება, რაც აიხსნება გარემოში ავადმყოფის მიერ ძალიან დიდი რაოდენობით ვიბრიონის (გამომწვევის) გამოყოფით.

სალმონელოზი - რეგისტრირდება მისი როგორც ერთეული, ისე ჯგუფური შემთხვევები. ადამიანის ინფიცირება ძირითადად ხდება დაბინძურებული სურსათით, შესაძლებელია ძლიერ დაბინძურებული წყლის საშუალებითაც; ახასიათებს შემცივნება, ტემპერატურის მომატება, თავბრუსხვევა, გულისრევა, რომელიც სწრაფად ღებინებაში გადადის, ტკივილი მუცლის არეში, რასაც მალევე ერთვის ფაღარათი უხვი, მყრალი სუნის, მომწვანო ან მუქი ყავისფერი სითხის შემცველი განავლით.

ამებიოზი – ახასიათებს ზოგადი ინტოქსიკაცია (მოშხამვა), ფაღარათი, მსხვილი ნაწლავის წყლულოვანი დაზიანება, სხვადასხვა ორგანოებში (ღვიძლში, ფილტვში, თავის ტვინში, თირკმელსა და კანში) ჩირქროვების განვითარება და მიდრეკილება ხანგრძლივი მიმდინარეობისადმი; ძალიან დამახასიათებელია განავლოვან მასებთან ერთად ანთებითი ლორწოს უხვად გამოყოფა, რომელსაც “ჟოლოს ჟელეს” შესახედაობა აქვს და ზოგჯერ სისხლიც ურევია (2005–2006 წლებში საქართველოში მისი მრავალი შემთხვევა დაფიქსირდა);

ვირუსული ჰეპატიტი A და E - ამ დაავადებებს ახასიათებს მსგავსი კლინიკური ნიშნები: დასაწყისში შესაძლებელია განვითარდეს კატარალური ჩივილები: შემცივნება, ტემპერატურის მომატება, სისუსტე, თავის ტკივილი, ხველა, ყელის ტკივილი, შემდეგ გამოვლინდეს: უმადობა, გულისრევა, ღებინება, სიმძიმის შეგრძნება მარჯვენა ფერდქვეშა არეში, შეკრულობა ან ფაღარათი, შარდის გამუქება, ღვიძლის გადიდება და სიყვითლე. შეიძლება დაავადება განვითარდეს უსიყვითლო ფორმითაც. აღსანიშნავია, რომ ვირუსული ჰეპატიტი A-80% დაბინძურებული სასმელი წყლით არის გამოწვეული.

სხადასხვა ეტიოლოგიის **დიარეული დაავადებები**, რომელთა კლინიკური ნიშნები მწვავე გასტროენტერალური სახით გამოიხატება.

ტყვიით მოწამვლა – შეიძლება დაფიქსირდეს ისეთი წყლის მოხმარებისას, რომელიც წყალში საწარმოებიდან ჩაედინება. დაავადების მიმდინარეობა შეიძლება გამოიკვეთოს ნერვული და რეპროდუქციული სისტემის დაზიანებით, ანემია, თირკმელების პრობლემები, მაღალი არტერიული წნევა. საშიშია ორსული ქალებისთვის - შესაძლებელია გამოიწვიოს ნაყოფის განვითარების პათოლოგიები.

ასე, რომ გაუფრთხილდით წყალს, მოერიდეთ მის დაბინძურებას და იცხოვრეთ

ჯანმრთელ გარემოში!

კლიმატის ცვლილება და მისგან გამოწვეული პრობლემები

ჯერ კიდევ, 1979 წელს კლიმატის ცვლილებისადმი მიძღვნილ პირველ მსოფლიო კონფერენციაზე აღიარეს, რომ კლიმატის ცვლილება წარმოადგენს საფრთხეს კაცობრიობისთვის და საჭიროა ეფექტური ზომების გატარება, მოსალოდნელი შედეგების თავიდან აცილებლად.

კლიმატის ცვლილებისათვის დამახასიათებელი მოვლენები, რომლებიც გამოწვეულია დედამიწაზე მიმდინარე გლობალური დათბობის პროცესებით, განსაკუთრებით შესამჩნევი გახდა გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან. ის ყოველწლიურად უფრო მძაფრ ხასიათს იღებს და უდიდეს ზემოქმედებას ახდენს პლანეტაზე, როგორც ეკოლოგიური, ასევე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის კუთხით.

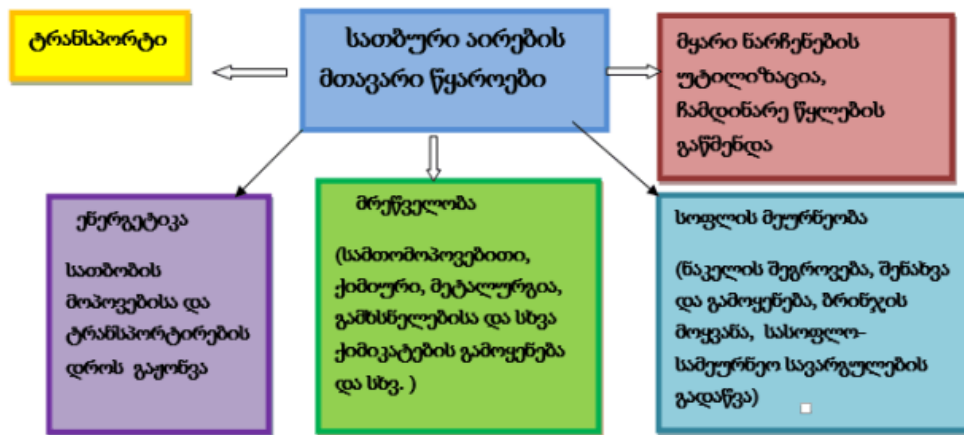
გლობალური დათბობა გამოწვეულია ადამიანის საქმიანობით და თავისი არსით არის [დედამიწის ატმოსფეროს](#) მიწისპირა ფენის და [მსოფლიო ოკეანის](#) საშუალო წლიური ტემპერატურის სწრაფი ზრდის პროცესი.

ანთროპოგენური ფაქტორებით გამოწვეული ყველაზე დიდი პრობლემა არის ნახშირორჟანგის მომეტებული რაოდენობა ატმოსფეროში, რაც გამოწვეულია ოზონის ხვრელის, ბუნებრივი საწვავის, ტყეების გაჩეხვისა და სხვა მიზეზებით. თითოეული ეს ფაქტორი მონაწილეობს

მიკროკლიმატის ჩამოყალიბების პროცესში და შემდგომში აყალიბებს გლობალურ კლიმატს.

ბოლო საუკუნის განმავლობაში დედამიწის ზედაპირზე ატმოსფეროს საშუალო ტემპერატურა გაიზარდა $0.74 \pm 0.18 \text{ }^{\circ}\text{C}$ -ით. [კლიმატის ცვლილების სამთავრობათაშორისო ჯგუფის](#) (IPCC) დასკვნით "დედამიწის ატმოსფეროს საშუალო ტემპერატურის ზრდა მე-20 საუკუნის შუა წლებიდან განპირობებულია ანთროპოგენური (ანუ ადამიანის საქმიანობის შედეგად წარმოქმნილი) [სათბურის აირების კონცენტრაციის ზრდით](#)", რომლის შედეგადაც ძლიერდება ატმოსფეროს [სათბურის ეფექტი](#), რაც დედამიწის ქერქისა და ქვემო ატმოსფეროს გახურებას იწვევს.

ატმოსფეროს საშუალო ტემპერატურის ზრდა გამოიწვევს [ზღვის დონის აწევას](#). გაიზრდება [კლიმატური კატასტროფული](#) მოვლენების სიხშირე და სიმძლავრე, შეიცვლება [ნალექების](#) რაოდენობა და განაწილება. შეიცვლება აგრეთვე სოფლის მეურნეობის მოსავლიანობა, შემცირდება [მყინვარები](#), გადაშენდება ცოცხალი ორგანიზმების ზოგიერთი სახეობები, გაიზრდება [დაავადებათა](#) რიცხვი.

ჯერჯერობით უცნობია დედამიწის რომელი რეგიონი უფრო მეტად დაზარალდება ამ ცვლილებების შედეგად. მიუხედავად ამისა,

საშიშროების მნიშვნელობის გათვალისწინებით [სახელმწიფოთა უმრავლესობამ](#) ხელი მოაწერა [კიოტოს ოქმს](#).

ოქმი წარმოადგენს საერთაშორისო ხელშეკრულებას და 1997 წელს გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო-კონვენციის ფარგლებში იაპონიის ქალაქ კიოტოში გაფორმდა. ოქმი განვითარებულ და გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებს სათბური აირების ატმოსფეროში გაფრქვევის კონკრეტულ ლიმიტებს უწესებს. მიზანი ატმოსფეროში სათბური აირების კონცენტრაციის იმ დონეზე შენარჩუნებაა, რაც დედამიწის კლიმატს საფრთხეს არ შეუქმნის. ოქმი უკვე 192 ქვეყანაშია რატიფიცირებული. გამონაკლისს შეერთებული შტატები წარმოადგენს. საქართველო კიოტოს ოქმს 1999 წელს შეუერთდა.

გლობალური დათბობით გამოწვეული კლიმატის ცვლილებები გამოიწვევს მთელ რიგ საფრთხეებს, კერძოდ:

- შეიცვლება და გადაგვარდება ეკოსისტემები, შეიძლება გაქრეს უმრავლესობა;
- შეიცვლება ცხოველთა, მცენარეთა სახეობების გავრცელების არე/ან გაქრება;
- შეიცვლება კონკრეტულ რეგიონისათვის დამახასიათებელი კლიმატი;
- გახშირდება ბუნებრივი მოვლენები (წყალდიდობები, გვალგა, შტორმი და ქარიშხალი, გახშირდება ტყის ხანძრები);

- შეამცირება სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მქონე ნიადაგების გამოყენების შესაძლებლობა და ა.შ.
- აიწევს ზღვის დონე;
- გართულდება ადამიანის ჯანმრთელობა;
- და ა.შ....

ეს მცირედი ჩამონათვალიც კი, ნათლად მიუთითებს, რომ გლობალური დათბობის შესაჩერებლად საჭიროა განხორციელდეს სათბურის გაზების შემცირებისა (შერბილება) და ადაპტაციის (შეგუება) ზომები, თუმცა აქტიური ქმედებები ჯერ მაინც არ შეინიშნება.

რას წარმოადგენს კლიმატის ცვლილების კონვენცია?!

გასული საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოს, 90-იანი წლების დასაწყისში ჩატარდა მთელი რიგი სამთავრობათაშორისო კონფერენციები და შეხვედრები კლიმატის ცვლილების პრობლემებთან დაკავშირებით; მსოფლიოს მთავრობებმა დაიწყეს მზადება ჩარჩო კონვენციის მომზადებაზე და 1992 წლის 9 მაისს, რომ დე ჟანეროში, 154 სახელმწიფოს წარმომადგენელმა ხელი მოაწერა კლიმატის ცვლილების კონვენციას.

კონვენცია ძალაში შევიდა 1994 წლიდან. რაც იმას ნიშანვდა, რომ მსოფლიოს ლიდერებმა ერთხმად აღიარეს კლიმატის ცვლილება და დაიწყეს ერთობლივი ღონისძიებების გატარება მისი შერბილების მიზნით!

კლიმატის ცვლილების კონვენციის საბოლოო მიზანია მიაღწიოს ატმოსფეროში სათბურის გაზების კონცენტრაციების სტაბილიზაციას იმ დონეზე, რომელიც არ დაუშვებს კლიმატურ სისტემაზე საშიშ ანთროპოგენურ ზემოქმედებას.

კონვენციას საქართველომ ხელი მოაწერა 1994 წელს!

მოყოლებული აქედან, ისევე როგორც სხვა ქვეყნები, საქართველოც აქტიურადაა ჩართული კლიმატის ცვლილების შერბილების პროცესში (მიუხედავად იმისა, რომ მისი წლიური ემისიების ჯამი მინიმალურია სხვა გიგანტ გამფრქვევ ქვეყნებთან, მაგ: ჩინეთთან შედარებით).

კლიმატის ცვლილების შერბილების პროცესში უდუდესი როლი აკისრია ალტერნატიული ენერჯიების სწორ და რაციონალურ გამოყენებას. რაც მეტად დავენერგავათ და აქტიურად გამოვიყენებთ განახლებად ენერჯიას, მით უნფო მეტ სარგებელს მოვუტანთ გარემოს და დავაკმაყოფილეთ მსოფლიო საზოგადოების მოთხოვნებს.

რუსუდან სიმონიძე

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრების თანათავმჯდომარე

მდგრადი ენერჯის განვითარება სოფლებში

კლიმატის ცვლილების პროცესების შერბილებისა და ადაპტაციის მიმართულებით სწორი პოლიტიკის გატარებისათვის, აუცილებელია შესაბამისი ეროვნული მოქმედებათა გეგმების შემუშავება, რომელიც შეესაბამება ქვეყნის შესაძლებლობებსა და ითვალისწინებს ადგილობრივ თავისებურებებს. ამასთან დაკავშირებით კლიმატის ცვლილების ინიციატივის ფარგლებში შემუშავებული იქნა სპეციალური მექანიზმი ე.წ. NAMA (Nationally Appropriate Mitigation Actions) ქვეყნებისათვის მიზანშეწონილი კლიმატის შემარბილებელი ქმედებები-ემშქ, რომელიც მიზნად ისახავს განვითარებადი ქვეყნებისათვის დახმარების გაწევას, კლიმატის ცვლილების შემარბილებელი სხვადასხვა მასშტაბური და მაღალეფექტური პროექტების განხორციელების გზით და რომელთა შედეგებიც იქნება **გაზომვადი, ანგარიშგებადი და დამოწმებული**.

ემშქ-ს (NAMA) შექმნის მთავრი მიზანია, დახმარება აღმოუჩინოს იმ განვითარებად ქვეყნებს, რომლებით გამოირჩევიან განსაკუთრებული აქტივობით კლიმატის ცვლილების შერბილების საკითხებში და ცდილობენ მოკლე ვადაში განახორციელონ მასშტაბური და მაღალეფექტური ინიციატივები.

ემშქ-ს (NAMA) ინსტრუმენტის შექმნის ინიციატივა ეკუთვნის გერმანიის ფედერალური რესპუბლიკის გარემოს დაცვის, ბუნების შენარჩუნებისა და ბირთვული უსაფრთხოების სამინისტროს (BMU) და ბრიტანეთის გაერთიანებული სამეფოს ენერჯისა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტს. შეთანხმება აღნიშნულ საკითხზე, შედგა 2012 წლის 6 დეკემბერს, გაეროს კლიმატის ჩარჩო კონვენციის ხელმომწერ მხარეთა შეხვედრის კონფერენციაზე დოჰაში - ყატარის სამეფოში.

ეროვნულად მისაღები შერბილების ქმედებები (NAMA-ს) საშუალებას იძლევა განვითარდეს კომპლექსური მიდგომის პროექტები და იგი უზრუნველყოფს, როგორც ტექნიკური დახმარების გაწევას, ასევე შესაძლებლობების გასაძლიერებელი საქმიანობების დაფინანსებას (საგრანტო პროექტების სახით). დაფინანსების მოცულობა განისაზღვრება ინდივიდუალურად ქვეყნის საჭიროებისამებრ.

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა / დედამიწის მეგობრები საქართველომ 2013- 2015 წლებში ევროკავშირის მხარდაჭერით განახორციელა პროექტი „სამოქალაქო ორგანიზაციების თანამშრომლობა მთავრობასთან და სხვა დაინტერესებულ მხრეებთან ეროვნულად მისაღები კლიმატის ცვლილების შერბილების ქმედებებზე-NAMA, სოფლად მდგრადი ენერჯის განვითარება“.

პროექტის მიზნები და ამოცანები

- კლიმატის შემარბილებელი ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობა, დაბალ ნახშირბადიან ეკონომიკაზე გადასასვლელად;
- დაინტერესებულ მხარეებთან ერთად, NAMA-ს (ეროვნულად მისაღები შერბილების ქმედებები) შემუშავება მზის კოლექტორებისა და ენერგო ეფექტური ღუმელების დანერგვისათვის ტექნიკური და ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერებისა და ადვოკატირებისათვის საჭირო პოლიტიკის განხორციელებით;
- ნიადაგის მომზადება სოფლად მაცხოვრებელი ოჯახებისა და მცირე და საშუალო მეწამეებისათვის მზის კოლექტორებისა და ენერგო ეფექტური ღუმელების დასამონტაჟებლად (10,000 ერთეული) ადვილად ხელმისაწვდომი ინვესტიციების დანერგვით; MVR (საზომი, ანგარიშგება და შემოწმების) მექანიზმების განვითარება;
- ადგილობრივ თემებში ალტერნატიული და დაბალემისიური ტექნოლოგიების დაინერგვა, ადგილობრივი მოსახლეობის

სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, ტრადიციული ენერგო-მატარებლების ჩანაცვლების გზით და ბუნებრივი რესურსების რაციონალურ გამოყენებაზე ხელშეწყობით

პროექტით განაზღვრული მიზნებისა და ამოცანების მისაღწევად, პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფის მიერ განხორციელდა სხვადასხვა საქმიანობები:

- შეხვედრები საერთაშორისო დონეზე;
- შეხვედრა საქართველოს სამთავრობო სტრუქტურებთან;
- შეხვედრები 5 რეგიონის სამხარეო სტრუქტურების ხელმძღვანელობასთან და ამ რეგიონების მუნიციპალიტეტის ხელმძღვანელებთან, სოფლების რწმუნებულებთან. საკითხით დაინტერესებულ მოსახლეობასთან;
- დედაქალაქში და სამიზნე რეგიონებში, შეხვედრები არასამთავრობო სექტორთან, ექსპერტებთან, სპეციალისტებთან და ჟურნალისტებთან;
- გაიმართა სწავლებები სამიზნე რეგიონის ოსტატებისათვის მზის წყალგამაცხელებლების დამზადებასა და დამონტაჟებაში: ენერგოეფექტური ღუმელების დამზადებაში;
- მოეწყო მედია ტრენინგები სამიზნე რეგიონების მასმედიის წარმომადგენელთათვის;
- გამოიცა საინფორმაციო მასალები;
- მოეწყო რადიო და ტელეგადაცემები;
- დაიბეჭდება საგაზეთო სტატიები;
- გავრცელდა ინფორმაციები სოციალური ქსელებით;
- სამიზნე რეგიონებში სადემონსტრაციოდ დამონტაჟდა 50 მზის წყალგამაცხელებელი და 50 ენერგოეფექტური ღუმელი;
- ჩატარდა სოციოლოგიური გამოკითხვები და გამოვლინდა პოტენციური ბენეფიციარები სამიზნე რეგიონებში.

მომზადდა ნიადაგი, რათა საქართველოში განხორციელდეს ემშქ (NAMA) მასშტაბური პროექტი, რომლის განხორციელებისას:

რეგიონების სოფლებში 2021 წლისათვის დაიდგმება 15 000 მზის წყალგამაცხელებელი და ენერგო ეფექტური ღუმელი და გაკეთდება 15 000 სახლის ენერგო ეფექტური იზოლაცია; ხოლო 2030 წლისათვის მათი რიცხვი სავარაუდოდ მიაღწევს 60 000, შედეგად შემცირდება CO₂ - ის ემისია, მინიმუმადე დავა ტყის დეგრადაცია, სოფლის მოსახლეობას შეუმცირდება ენერგო სიღარიბე, გაიზრდება კომფორტი, მოეწყოება საწარმო მზის წყალგამაცხელებლებისათვის, შეიქმნება სამუშაო ადგილები.

გარდა ამისა, მომზადდა (NAMA) პროექტი „გენდერ–მგრძნობიარე ემშქ NAMA სოფლად მდგრადი ენერგეტიკისათვის“; რომელიც განთავსდა <http://www4.unfccc.int/sites/nama/SitePages/Home.aspx>

აღნიშნული პროექტი საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/ დედამიწის მეგობრები საქართველომ, გახორციელა საქართველოს 5 რეგიონში (კახეთი, მცხეთა-მთიანეთი, სამცხე-ჯავახეთი, იმერეთი, სამეგრელო) პარტნიორ ორგანიზაციებთან: საქართველოს ეკოლოგიურ მიწათმოქმედთა ასოციაცია “სემა”, სოფლად თემთა განვითარების სააგენტო, საზოგადოების განვითარების ახალციხის ცენტრი, „ევროპელი ქალები საერთო მომავლისათვის“ (WECF) თანამშრომლობით და საქართველოში ევროკომისიის დელეგაციის ფინანსური მხარდაჭერით.

რუსუდან სიმონიძე

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრების თანათავმჯდომარე

განახლებადი ენერჯის წყაროები და ამ ენერჯის გამოყენების მდგომარეობა საქართველოში

ენერგეტიკული რესურსებით უზრუნველყოფა, მდგრადი ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის და საიმედო ენერგეტიკული ბაზრების არსებობა, საზოგადოების წარმატებული ფუნქციონირების უმნიშვნელოვანეს ელემენტს წარმოადგენს.

ენერჯია წარმოადგენს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების აუცილებელ წინაპირობას.

ენერგეტიკული მდგრადობა ეროვნული უსაფრთხოების განუყოფელი ნაწილი და საერთაშორისო პოლიტიკური ურთიერთობების მნიშვნელოვანი თემაა.

შესაბამისად, სახელმწიფოს ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ფუნქციას და პასუხისმგებლობას წარმოადგენს ენერგოსაფრთხოების უზრუნველყოფა როგორც მთელი სახელმწიფოს, ასევე ინდივიდუალური მომხმარებლების დონეზე, მოკლევადიან და გრძელვადიან პერსპექტივაში ხელმისაწვდომ ფასად და სტანდარტული ხარისხით.

ამ თემას ეძღვნება ყველაზე მნიშვნელოვანი კვლევები, ტექნოლოგიური პროექტები, პოლიტიკური ინტერესები და სხვა. იგი წარმოადგენს მსხვილი ბიზნესინტერესებისა და მასშტაბური კონფლიქტების, თვით საომარი მოქმედებების საგანსაც კი.

ენერგეტიკის სფეროებში უმსხვილესი კაპიტალის დაბანდებას ორი ძირითადი მიზანი გააჩნია - რაც შეიძლება მეტი ენერგორესურსის კონტროლი და ბაზრის მონოპოლიზება.

ეს ორივე ფაქტორი, განსაკუთრებით კი მეორე, მნიშვნელოვნად ამუხრუჭებს განახლებადი ენერჯების ეფექტურად გამოყენებას, რადგანაც ძნელია გააკონტროლო თუნდაც მზის ენერჯის გამოყენება.

ბოლო 2 საუკუნის განმავლობაში კაცობრიობა იმდენად დამოკიდებული გახდა ნავთობპროდუქტებიდან მიღებულ ენერჯიაზე, რომ ყველა დანარჩენმა შეიძინა „ალტერნატიული“-ს სტატუსი.

რას წარმოადგენენ „ალტერნატიული“ ენერგორესურსები: ესენია-მზის, ჰიდრორესურსების (ძირითადად მდინარეების), ქარის, გეოთერმული და ბიომასის ენერჯიები.

ცხადია, რომ „ალტერნატიული“ მათ ეწოდათ ბაზრის კონიუნქტურიდან გამომდინარე. გაცილებით სამართლიანი და ზუსტი შინაარსის მატარებელი იქნება მათთვის „განახლებადი ენერჯიების“ სტატუსის მინიჭება, რადგანაც, გონივრული მოხმარების შემთხვევაში, ისინი აღიდგენენ პირვანდელ მდგომარეობას და პრაქტიკულად ამოუწურავია მათი პოტენციალი.

ნავთობის და ნავთობპროდუქტების რესურსების შემცირების პარალელურად იზრდება განახლებადი ენერჯიების ეფექტურად გამოყენების აქტუალობა.

ბევრმა ქვეყანამ ადრეულად აულო ალლო და უკვე 2000 წლის მიჯნაზე გერმანიაში, აშშ-ში, მექსიკაში, ესპანეთსა და ბევრ სხვა ქვეყანაში ფრიად მასშტაბური სამუშაოები მიმდინარეობდა მზისა და ქარის ენერჯიების ასათვისებლად.

სულ 10-15 წლის განმავლობაში მათ მოახერხეს, რომ მთლიან ენერჯეტიკულ ბალანსში 20%, ხოლო ზოგან უფრო მეტიც გენერირებულია მზისა და ქარის ენერჯიის ხარჯზე.

რა ხდება საქართველოში?

საქართველოში, ხელისუფლების უმაღლეს ეშელონებში მიიჩნევენ, რომ ამ ეტაპზე საკმარისია ქვეყნის ჰიდროპოტენციალის ათვისება და მიტოვებულია როგორც მზისა და ქარის, ასევე გეოთერმული და ბიოენერგეტიკული რესურსების ამოქმედების თემა.

ეს მიდგომა აშკარად მცდარი და უცნაურია.

საქართველოში, სადაც მზიანი დღეების რაოდენობა წელიწადში 250-დან 280-მდე მერყეობს, სადაც უზარმაზარი გეოთერმული რესურსებია თავმოყრილი, სადაც ენერგეტიკული მიზნებისათვის ვარგისი საკმაოდ დიდი ქარის პოტენციალია და ქვეყანაში, სადაც 3 მილიონ ჰექტრამდე ტყით დაფარული ფართობია (იქ სადაც 2 და 3 მოსავლის (მწვანე მასის) მიღებაა შესაძლებელი), მცდარად და უცნაურად კი არა, დანაშაულად მიმაჩნია ამ რესურსების გამოყენებაზე უარის თქმა და მილიარდობით ლარის ხარჯვა ბუნებრივი გაზის შესაძენად, რათა ამ გაზით ელექტროენერჯია მიიღო.

ცხადია, რომ ჩვენი ორგანიზაცია, საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა, ამინდს ვერ შექმნის განახლებადი ენერჯიების ათვისების მასშტაბით, მაგრამ ჩვენ უკვე 10 წელია ჯიუტად ვაგრძელებთ ამ თვალსაზრისით მოსახლეობის ცნობიერების დონის ამაღლებას და სამოდერნო პროექტების განხორციელებას.

ჩვენს პარტნიორებთან ერთად სოფლად დასახლებული მოსახლეობისათვის უკვე დამზადებული გვაქვს 350-ზე მეტი მზის კოლექტორი და ასევე წარმატებით ფუნქციონერებენ ისინი მესაკუთრეთა სასარგებლოდ.

ჩვენ, უაღრესად მწირი ფინანსური რესურსებით, შევძელით, რომ ჩვენი დამზადებული მზის კოლექტორები ყოველდღიურად, სრულიად უფასოდ და ატმოსფეროს დაუბინძურებლად აცხელებენ 50 ტონაზე მეტ წყალს, ხოლო ზაფხულში 100 ტონასაც კი.

მივალწიეთ, რომ მოჭრასა და დაწვას გადავარჩინეთ ყოველწლიურად 1000 კუბ.მ.-ზე მეტი ჯანსაღი ხე (300-500 ჰექტარის ტყის ნაწილი).

ენერგომატარებლების მიმართ ზერელე და ზედაპირული დამოკიდებულება არ არის ჩვენი „ერთადერთი ნაკლი“.

ჩვენ დაუდევრად და უპასუხისმგებლოდ ვიყენებთ იმ ენერგიასაც, რომელსაც მოვიხმართ.

ჩვენს მიერ, დახარჯული 1 კილოვატ ენერგიით, მიღებული სარგებელი 5-6-ჯერ ჩამოუვარდება ევროპაში მიღებული სარგებელს.

ჩვენთან უაღრესად დაბალია ენერგიის მოხმარების კულტურა და ენერგოეფექტურობა.

მიმაჩნია, რომ დაუყოვნებლივ უნდა შეიქმნას შესაბამისი სამთავრობო პროგრამა, სადაც ინსტიტუციური გადაწყვეტების გარდა მომზადდება

კანონი მზის, ქარის, გეოთერმული და ბიო ენერჯების ეფექტურად გამოყენების შესახებ.

სახელმწიფოს მხრიდან აუცილებელია ნოვაციების და ბიზნესინტერესების სტიმულირება, აგრეთვე მოსახლეობის ინფორმირებისა და ცნობიერების დონის ამაღლების მიზნით სპეციალური პროგრამის შემუშავება.

ჩვენი მოსაზრებების რეალიზაციას, ვფიქრობთ, დიდი მნიშვნელობა ექნება საქართველოს განვითარების ისეთი პრიორიტეტებისთვის, როგორებიც არის: სოციალური, ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი პრიორიტეტები.

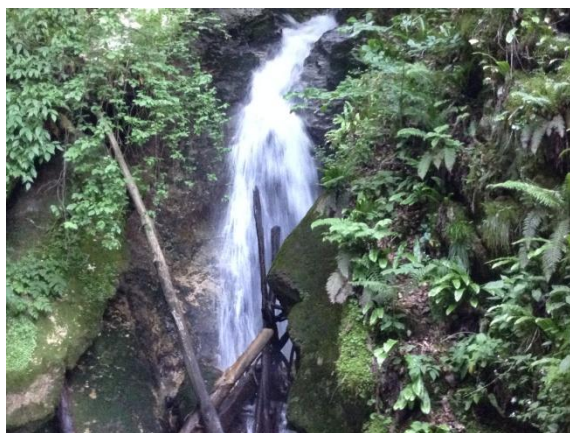
ავთო გელაძე

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრების აღმასრულებელი საბჭოს წევრი, ენერჯეტიკის სფეროს კოორდინატორი

ახალი გარემოსდაცვითი ინიციატივა სამეგრელოს რეგიონში

„ადგილობრივი თემების მონაწილეობით ბუნებრივი რესურსების მდგრად გამოყენებასა და კონსერვაციაზე ხელშეწყობა სამეგრელოს რეგიონში“

2012–2013 წლებში საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრები-საქართველოს ბიომრავალფეროვნების ჯგუფმა, სამეგრელოს რეგიონში განახორციელა საპილოტე პროექტი - სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების ჩატარების გზით ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი და ისეთი სენსიტიური უბნების იდენტიფიცირება, რომლებიც საჭიროებენ აუცილებელი დაცვითი ღონისძიებების გატარებას. გარდა ამისა, პროექტის ფარგლებში გამოვლინა არსებული სოციალურ-ეკონომიკური ინდიკატორები და შეიმუშავდა შესაბამისი დაცვითი რეკომენდაციები, სადაც ხაზგასმულია, მიღებული გამოცდილების გაზიარების აუცილებლობა ადგილობრივი თემებისთვის და ისეთი ახალი ინოვაციური მიდგომების დანერგვა, სადაც უპირატესობა მიენიჭება დაინტერესებულ მხარეთა ერთობლივ ქმედებებს, თემების ჩართულობას და გადაწყვეტილების მიღების კოორდინირებულ მიდგომებს.

საკითხის მნიშვნელობიდან გამომდინარე 2015 წელს შვეიცარიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციის Pro-Natura/დედამიწის

მეგობრები - შვეიცარიის ფინანსური მხარდაჭერით გაგრძელდა აღნიშნულ პროექტზე მუშაობა.

დღეისათვის პროექტი ხორციელდება სამეგრელოს 7 მუნიციპალიტეტის 21 სამიზნე თემში და მიზნად ისახავს მაღალკონსერვაციული ჰაბიტატების კონსერვაციაზე ხელშეწყობას, ადგილობრივი სამიზნე თემების ცხოვრების დონის გაუმჯობესებას ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენების პრაქტიკის დანერგვითა და საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების გაუმჯობესების გზით.

პროექტს თითოეულ რეგიონში ყავს ადგილობრივი კოორდინატორი, რომლებიც ადგილებზე ორგანიზებას უკეთებენ დაგეგმილ საქმიანობებს და მუშაობენ მოსახლეობასთან.

პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია კომპლექსური აქტივობები, მათ შორის:

- გამწვანებისა და დასუფთავების აქციები;
- დეგრადირებული ტყეების ფრაგმენტებისა და ქარსაცავი ზოლების აღდგენითი სამუშაოები;
- ალტერნატიული, ეკოლოგიურად გამართლებული აღდგენადი ენერგო-ტექნოლოგიების დემონსტრირება;
- სამეცნიერო-კვლევითი და ცნობიერების ასამაღლებელი სამუშაოები;

პროექტის ერთ-ერთი სტრატეგიული პარტნიორია გარემოს დაცვის სამინისტრო მასზე დაქვემდებარებული სხვადასხვა უწყებებით.

საწყის ეტაპზე, პროექტის დეტალურად გაცნობის მიზნით, პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფის მიერ ჩატარდა საგანმანათლებლო შინაარსის სემინარები და შეხვედრები, შემდეგ სამიზნე ჯგუფებთან:

- მუნიციპალიტეტების ხელმძღვანელობების წარმომადგენლები;

- ადგილობრივი მმართველობისა და თვითმმართველობის რესურსცენტრების წარმომადგენლები;
- სკოლების პედაგოგები და მოსწავლეები;
- ადგილობრივი დაინტერესებული მოსახლეობა.

ბიომრავალფეროვნების ექსპერტებმა მათ მიაწოდეს ინფორმაცია სამეგრელოს რეგიონის ბიომრავალფეროვნების პოტენციალზე და მის გონივრულ მართვაზე.

რედაქტორი: მანია კაპანაძე
დიზაინი: მარიკა ფიროსმანაშვილი
გამოცემაზე მუშაობდა: მანია კაპანაძე

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა / დედამიწის მეგობრები საქართველო
საქართველო, თბილისი, სლავა მეტრეველის 4
ტელ/ფაქსი: (+995 32) 2399543; ელ-ფოსტა: info@greens.ge
ვებ-გვერდი: www.greens.ge, www.cleanup.ge

